



در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۲۴	پیچ در پیچ
۲۵	کارآفرینان بی‌ادعا
۲۶	واحدهای کوچک اما بزرگ
۲۶	زوج‌ها و شیر زنان کارآفرین
۲۷	شاهراه اقتصاد
۲۹	شکوفایی در گرو کارآفرینی

کارآفرینی در ایران

راهی برای نجات

در حالی که اکثر کشورهای دنیا به اهمیت کارآفرینی در جهت توسعه اقتصادی پی برده‌اند، نبود ساختارها و سیاست‌گذاری‌های مناسب در کشورمان در حیطه کارآفرینی حاکی از کم‌توجهی دولت‌ها و دولتمردان به این مقوله پُراهمیت است.

امروزه فعالیت در عرصه تولید، خدمات و تجارت، نیازمند برخورداری از ظرفیت بالای نوآوری، دانش و مهارت‌های نیروهای متفکر می‌باشد که این به معنای پایان یافتن دوران نیروی کار متکی به قدرت بازو است. دنیای کنونی، دنیای ابداع و نوآوری است؛ دنیای نبرد با برابردت‌های مالی و رقابت ایده‌های نوین علمی و اقتصادی است.

رقابت در بازارهای در حال رشد کالا و خدمات - اعم از داخلی و خارجی - به دلیل ورود انواع برندها و محصولات رنگارنگ و چشم‌نواز و کم‌رنگ شدن مرزهای زمان و مکان به سبب تعاملات بین‌المللی، روزه‌به‌روز عرصه را بر تولیدکنندگان کالا و خدمات سخت‌تر و شرایط را برای استمداد از افکار مبدع و نوآور مهیاتر می‌کند. از آنجا که کشورمان درگیر مشکلات متعدد اقتصادی، از جمله بیکاری و تورم شده است، توجه به این مسأله کلیدی می‌تواند قفل اقتصاد ایران را بگشاید. خوشبختانه چند سالی است که موضوع کارآفرینی به طور جدی و رسمی در دستور کار دولت، مجلس و دیگر نهادهای مربوطه قرار گرفته است، به طوری که بر اساس گزارش واحد اطلاعات و اخبار ماهنامه «اقتصاد ایران»، بیش از ۲۰۰ هزار طرح بنگاه‌های کوچک کارآفرین از سوی وزارت کار مورد تأیید قرار گرفته است و تاکنون بیش از ۲۵۰ هزار میلیارد

ریال به این امر اختصاص یافته که قدرت تأمین ۸۰ هزار فرصت شغلی را در پی دارد. همچنین بالغ بر ۸۰ هزار طرح دیگر، مورد تأیید سیستم بانکداری کشور قرار گرفته که برای اجرای طرح‌های تأیید شده، رقمی در حدود ۹۵ هزار میلیارد ریال تسهیلات، به ۳۰ هزار بنگاه اختصاص یافته است. هرچند برخی آمار که از انحراف تسهیلات پرداخت شده به بنگاه‌های مزبور حکایت می‌کند، لزوم هدایت و نظارت سیستم‌های بانکی و نظارتی را بر حسن اجرای پروژه‌های مذکور گوشزد می‌کند، اما توفیقاتی هم حاصل شده است که می‌تواند امیدوارکننده باشد. پیوستن ایران به جمع ۴۲ کشور عضو کمیته پژوهشی GEM (کمیته جهانی کارآفرینی) - که به بررسی شاخص‌ها و فعالیت‌های کارآفرینی در کشورهای عضو می‌پردازد - از دیگر اقدامات مهم در این راستا بوده است.

امروزه موضوع کسب‌وکارهای کوچک به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای توسعه، مورد توجه تمامی کشورها - اعم از توسعه یافته و یا در حال توسعه - قرار گرفته است، به طوری که بر اساس آمارهای بانک جهانی، از سال ۲۰۰۳ تاکنون نزدیک به ۴۶ درصد از شغل‌های ایجاد شده، بر اساس طرح‌های کارآفرینی صورت گرفته است.

فرشتگان سرمایه

ریسک سرمایه از مهمترین مخاطرات کارآفرینی به حساب می‌آید، چرا که صاحبان بنگاه‌های کوچک و ایده‌های کارآفرین، اغلب کسانی هستند که فاقد منابع مالی لازم می‌باشند. از میان خیل عظیم منابع تأمین‌کننده سرمایه برای پروژه‌های کارآفرینی، فقط بانک‌ها و مؤسسات مالی، سرمایه‌گذاران مخاطره‌پذیر و فرشتگان سرمایه (Angel Investors) هستند که منابعی قابل اتکا محسوب می‌شوند. اما در این میان نیز بانک‌ها و مؤسسات مالی به دلیل درخواست وثیقه و ضمانت‌های مورد نظر بانکی از چرخه سرمایه‌گذاران خارج می‌شوند و فقط مؤسسات ریسک‌پذیر سرمایه‌گذاری و فرشتگان کسب‌وکار باقی می‌مانند و متأسفانه یکی از مهمترین دلایل عدم موفقیت کارآفرینی در ایران، عدم وجود سرمایه‌گذاران ریسک‌پذیر و فرشتگان سرمایه می‌باشد. هر سال، مبتکران و خلاقان کشور، طرح‌های جامع و مناسب بسیاری تهیه و گردآوری می‌کنند، اما به دلیل فقدان منابع تأمین مالی، بی‌مصرف باقی می‌مانند. نگرش در سطوح بین‌المللی، اهمیت این مطلب را بیش از پیش خاطرنشان می‌کند. شرکت‌هایی نظیر اینتل، اپل و حتی غول‌هایی همچون مایکروسافت و گوگل، در سالیان نه‌چندان دور، فقط ایده‌ای بودند که با جذب سرمایه‌ای نه‌چندان عظیم، به توسعه و پیشرفت کنونی رسیده‌اند.

نقش مؤثر دولت

در همه کشورها، دولت‌های مرکزی با ایجاد قوانین و پروسه‌های حمایتی، بستر شکل‌گیری مؤسسات سرمایه‌گذار مخاطره‌پذیر را به وجود آورده‌اند. این در حالی است که هنگام تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، احیای این امر بر اساس اصل ۴۳ قانون

کارآفرینی و کسب و کار در ایران

پیچ در پیچ

به رغم برنامه های توسعه و همچنین چشم انداز ۲۰ ساله، هنوز مهمترین ابزار هدایت جامعه به رشد پایدار و متناسب با شأن نظام فراهم نشده است. کارآفرینی راهکار اصلی نیل به اهداف توسعه است.

به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، شاخص اخذ گواهی تأسیس یک کارگاه در محیط کسب و کار ایران در سال ۲۰۰۷ رتبه ۱۵۸ را در میان کشورهای جهان به خود اختصاص داده بود که متأسفانه این رقم در سال ۲۰۰۸ با تنزل ۶ پله ای در مکان ۱۶۴ جهان قرار گرفت. همچنین، تعداد مراحل که یک کارآفرین باید برای تأسیس کسب و کار خود طی کند، طی سال های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ بدون تغییر مانده و کماکان یک کارآفرین باید ۱۹ مرحله را برای تأسیس یک شرکت پشت سر بگذارد. با عنایت به مسأله فوق، به نظر می رسد روند طولانی مدت اخذ گواهینامه و مجوزهای مربوطه برای تأسیس یک شرکت، در به تأخیر افتادن و سست شدن گام های یک کارآفرین در کشور بی تأثیر نبوده است. این در حالی است که کارآفرینی در ایران از مواردی است که نیازمند حمایت در تمام سطوح کسب و کار و اجتماع می باشد.

یکی از معضلاتی که کارآفرین ایرانی با آن روبه رو است، تبعات حاصل از رشد مؤسسه و یا شرکت تولیدی خواهد بود. متأسفانه بسیاری از سازمان های ذیربط و حتی سازمان هایی که هنگام شکل گیری بنگاه، از موانع به بار نشستن ایده کارآفرین بودند، پس از به موفقیت رسیدن کارآفرین - به دنبال کسب منافع - انتظارات و درخواست هایی غیرعقلانی از کارآفرین دارند. از آنجا که تمام ایده های کارآفرین از سوی بخش خصوصی نشأت می گیرد و اکثر قریب به اتفاق آنها پشتوانه مالی مناسب جهت تأمین پروژه های تولیدی را ندارند، انتظارات مالیاتی از مهمترین موانع و در حقیقت سد عظیمی است که مانع پیشرفت کارآفرین می باشد.

انتظار می رود دولت با وضع قوانین مالیاتی مناسب، سبب ترغیب بخش خصوصی برای کارآفرینی شود. به علاوه، انتفاعی و یا غیرانتفاعی بودن یک بنگاه کسب و کار نیز مطرح است. بسیاری از کارآفرینان، با هدفی غیرانتفاعی مؤسسه خود را بنا می گذارند، حال آن که انتظارات مالیاتی و وضع مالیات بر کارآفرینان، هزینه های حاشیه ای این قبیل مؤسسات را بالا برده و عاملی بازدارنده در برابر تکامل این شرکت ها محسوب می گردد که در نهایت به ناتوانی این مؤسسات در عمل به وظیفه شان که همان پیشبرد علم و ارتقای فرهنگ در جامعه است، منجر خواهد شد. نبود مراکز پذیرش ریسک سرمایه گذاری (Capital Venture) و همچنین

صورت انواع بیمه های تجاری، مشوق تشکیل این گروه ها بوده اند. بر این اساس، در فاصله سال های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ رشد تأسیس شرکت های ریسک پذیر در ایالات متحد بیش از ۱۰ درصد بوده است و عمق نگرانی به این مطلب بر می گردد که ایران هنوز فاقد چنین شرکت هایی برای ارتقای کارآفرینی در کشور است. اعطای مشوق های مالیاتی از سوی دولت، راه دیگر ترغیب کارآفرینان برای پیگیری طرح های کارآفرینی می باشد. تشکیل کانون کارگروه های منسجم زوج های کارآفرین - که امروزه نزدیک به ۴۰ درصد از بنگاه های کارآفرین را زوج های کارآفرین تشکیل می دهند - در حیطه نظارتی همانند اتحادیه های کارآفرینی، گامی دیگر برای جلب نظر کارآفرینان می باشد.

حمایت از جوانان، با توجه به میانگین سنی ۲۷ سال در کشور و البته نرخ ۱۰/۶ درصدی بیکاری جامعه می تواند تیری باشد برای نشانه گرفتن دو هدف کارآفرینی و کاهش بیکاری. امید است مسئولان محترم کشور با عنایت به مقوله پراهمیت کارآفرینی، زمینه پیشرفت و رشد متعالی را در کشور فراهم سازند تا در راستای پیاده سازی مناسب و رو به رشد خصوصی سازی در کشور، بتوان جایگاه اول منطقه را در راستای تحقق سند چشم انداز ۱۴۰۴ کسب نماییم. ■

اساسی مورد تصریح بوده است. در این اصل، تأمین شرایط و امکانات کار در جهت رسیدن به خودکفایی، از طریق تعاونی و به صورت وام های بدون بهره برای کسانی که توانایی انجام کار و ایجاد شغل را داشته اما ابزار لازم را ندارند، در نظر گرفته شده است. کشوری که قرار است سرنوشت خود را به دستان پرتوان منابع انسانی اش بسپارد، باید فکری برای عقب نماندن از دنیای در حال رشد بکند. بر اساس گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، رتبه سهولت در ایجاد کسب و کار در کشورمان در سال ۲۰۰۸، چهار پله سقوط داشته و در میان ۱۷۸ کشور بررسی شده، به رتبه ۱۳۵ رسیده است. همچنین جایگاه کشورمان در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA)، در قسمت اخذ مجوز برای ایجاد یک شرکت پایین ترین رتبه یعنی رتبه هفدهم را داشته است.

سیاست های مؤثر در جهت کارآفرینی

بر اساس بررسی های واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، مهمترین سیاست گذاری هایی که در اکثر کشورهای دنیا در جهت حمایت از کارآفرین و کارآفرینی صورت گرفته، مربوط به تأسیس شرکت های ریسک پذیر می باشد، به طوری که بیش از ۸۰ درصد از کشورهای دنیا، سازمانی به نام «ثبت شرکت های ریسک پذیر» تأسیس کرده اند که به

موانع کارآفرینی در کشور و راهکارهای پیشنهادی

موانع	راهکارهای پیشنهادی
توجه صرف به توجیه پذیری طرح های خام و روی کاغذ، بدون در نظر گرفتن امکانات مورد نیاز کارآفرین	تفکر و تعقل بلندمدت در مورد طرح ها و ایده های ارائه شده از سوی کارآفرین و بررسی طرح متناسب با امکانات در اختیار کارآفرین
مراحل زیاد و سازمان های متعدد تصمیم گیر برای تأیید و اجرای یک طرح که فرایند کارآفرینی را پرپیچ و خم نموده است	تأسیس سازمانی مستقل برای سامان دادن اوضاع نابسامان کارآفرینی در کشور و همچنین تغییر نام وزارت تعاون به وزارت تعاون و کارآفرینی
عدم توجه به هرم سنی جوان و نقش و توانایی زنان و زوج های کارآفرین همانند کشورهای توسعه یافته در کشور و بسته بودن راه و فضای کارآفرینی برای ورود این قشر به عرصه کارآفرینی و اشتغال زایی	توجه به جوانان و تسهیل راه های ورود آنان به عرصه مولد کارآفرینی - اعم از مالی و اجتماعی - از آنها برای جلوگیری از مهاجرت نیروی خلاق و جوان، تأسیس کارگروه های مجرا زیر نظر وزارت تعاون و کارآفرینی برای حمایت و توجه ویژه به نقش زنان و زوج های کارآفرین در جهت پیشبرد کارآفرینی در کشور
مشکلات نظام مالیاتی، مالیات های غیر فرایگر، نرخ های غیر معقول و حضور برخی افراد فاسد در ادارات مالیاتی	وضع مالیات های مناسب و البته تشویقی برای کارآفرین و حل معضلات مربوط به کارآفرین از طریق مراجع قضایی به واسطه تصویب قانون های لازم الاجرا
عدم وجود تشکیل های صنفی و اتحادیه های مجزا برای تصمیم گیری در حیطه فعالیت صنفی خود در زمینه کارآفرینی	به کارگیری و تأسیس اتحادیه های صنفی و تشکیل های کارآفرینی در حوزه هر رشته و فعالیت در جهت سامان دهی اوضاع کارآفرینی در کشور
نبود نظام آموزشی و پرورشی متناسب با کارآفرینی در جهت پرورش استعداد های کارآفرین در کشور	ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش برای کشف استعداد های کارآفرین در مقاطع ابتدایی، متوسطه و عالی و تمرکز بر سرمایه گذاری جهت به بار نشستن آنها
طولانی بودن بیش از حد مراحل اخذ کسب مجوز برای تأسیس شرکت از سوی کارآفرین که سبب منصرف شدن کارآفرین از اجرای ایده خود می شود	تسهیل در مراحل کسب مجوز و کاهش مراحل بروکراتیک و اداری تأسیس شرکت های تولیدی
عدم حمایت های مالی از کارآفرینان در ابتدای امر و دلزدن شدن آنها از به بار نشستن ایده های خود	تخصیص بودجه سالانه برای طرح ها و ایده های کارآفرین از سوی دولت و تصویب آن در مجلس و تصویب قانونی جهت حمایت مالی قوی تر از کارآفرینان و ایده های آنان
عدم ارائه اطلاعات صحیح، به روز و کافی برای کارآفرینان جهت تعامل آنها با بازارهای بین المللی و هدف	تهیه و تشکیل زیرگروهی مبنی بر تحلیل بازار از سوی دولت جهت ارائه اطلاعات شفاف و درست بر حسب تقاضای بین المللی و داخلی به کارآفرین
کمبود مراکز رشد و پارک های فن آوری و سرمایه های اندک برای شروع کار بنگاه های کارآفرین در ابتدای امر و نبود سازمان های تأمین مالی جداگانه به منظور تأمین مالی ایده های کارآفرین به منظور بازدهی آنها در بلندمدت	تأسیس مؤسسات نظیر مؤسسات ریسک پذیر و فرشتگان کسب و کار، تأمین مالی کارآفرینان و در نتیجه افزایش ارزش سهام آنان در بلندمدت
بی اعتمادی به کارآفرین و بخش خصوصی و در نتیجه بلا استفاده ماندن ایده های مطرح شده از سوی کارآفرین	ورود کارآفرینان در صحنه های تصمیم گیری اقتصادی، ایجاد کمیسیون کارآفرینان در مجلس، ایجاد فضای احترام و معرفی کارآفرینی و تشویق حضور صاحبان سرمایه در عرصه اقتصاد
درخواست وثیقه های سنگین از سوی بانک های عامل جهت پرداخت تسهیلات سرمایه ای	تسهیل در ارائه تسهیلات بانکی و برقراری تناسب میان اقساط و سطح تولید (سود و زیان بنگاه)
عدم مხოوانی سیاست های وزارت کار و بانک مرکزی در جهت حمایت و هموار سازی فضای کارآفرینی در کشور	ایجاد کمیته های مشترک کارآفرینی در سطح وزرا و رییس بانک مرکزی

منبع: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران».